

ALKIŞLA YETİNME: ÖDENMEYEN HAKLAR

Dr. Pınar İçel

Tıp Doktoru, Aile Hekimi Uzmanı

Sağlık ve Sosyal Hizmet Emekçileri Sendikası Genel Sekreteri

Özet

Koronavirüs salgını konusunda alınmayan toplumsal önlemler salgının tüm yükünü sağlık alanının sırtlamasına sebep olmuş, şimdiye kadar geline süreçte kısmen kamusal özelliğini koruyan sağlık hizmetlerinin ve fedakarca hizmet veren sağlık emekçilerinin çabalarıyla kimi Avrupa ülkelerinde yaşanan görüntülerin yaşanması engellenebilmiştir. Ancak yaz aylarıyla birlikte kontrolden çıkan salgın Ankara başta olmak üzere kimi büyükşehirlerde sağlık kurumlarının hizmet kapasitelerini aşmaya başlamış, Mart ayından beri yoğun çalışan sağlık emekçileri ise tükenme noktasına gelmiştir. Bu süreçte salgınla mücadele eden sağlık emekçileri için de alınması gereken önlemler konularında yetersizlikler devam etmekle birlikte, üç ay süresince tavandan ödeneceği duyurulan ek ödemeler de yine sağlık emekçileri arasında ayrımcılığa neden olmuştur.

Derinleşen Ayrımcılık

Sağlık alanında ek ödemeler uzunca bir süredir ekonomik kriz bahanesiyle kimi yerde hiç ödenmemekte kimi yerde ise 35 TL gibi komik rakamlarla ödenmekteydi. Salgınla birlikte 23 Mart tarihinde Sağlık Bakanlığı tarafından döner sermaye ek ücretlerinin üç ay boyunca tavandan yapılacağını duyurulmuştu. Bu açıklamayla hem sağlık emekçileri arasında bir beklenti yaratılmış hem de toplumun gözünde sağlık emekçilerinin talepleri karşılanmış gibi gösterilmiştir. Ancak maalesef gerçek bu değildir.

Gerçekler...

Sağlık Kurumları Arasında Fark Var: Sağlık Bakanlığı ile işbirliği protokolü olmayan üniversite hastanelerinde çalışanlar ve aile sağlığı merkezlerinde çalışanlar herhangi bir ilave ödemeden yararlandırılmamıştır. İlerleyen aşamada üniversite hastaneleri için ilgili düzenleme yapılmakla birlikte döner sermaye ek ödemesinden geç yararlanmaya başlayan üniversite hastanelerini kimisinde (Dokuz Eylül Üniversitesi Hastanesi'nde olduğu gibi) sağlık kurumları hasta sayısının azalmasına bağlı zarar ettiği gerekçesiyle sağlık emekçilerinin alacağı ek ödemelerden kesintiye gidilmiştir. Salgınla

mücadeledeki en önemli ayak olan birinci basamak sağlık kurumları, ASM'ler ve fiyasyonda görevli İSM/TSM'ler ise döner sermaye ek ödemesinden hiçbir şekilde yararlanmamıştır.

Aynı Sağlık Kurumunda Birimler Arasında Fark Var: Sadece COVID'le çalışan birimlere yönelik düzenleme yapılmış olması laboratuvar, radyoloji, kan alma, hasta karşılama gibi hizmetlerde çalışanların tavadan ödemeden yararlanamamasına neden olmuştur. Tüm bu birimlerin riskli olduğu ve olası vakalar ile temas halinde olduğu göz ardı edilmiştir.

İstihdam Biçimine Bağlı Fark Var: Kadrolu ve sözleşmeli çalışanlar tavadan ek ödemediği yararlanırken 4d'li çalışanlar yararlandırılmamıştır. Enfeksiyon çalışanları arasında istihdam biçimi ayrımı yapmayıp kadrolu ve taşeron emekçileri eşit düzeyde etkilemekteyken ödemelerde fark olması akıl alır değildir.

Meslek Grupları Arasında Uçurum Var: Döner sermaye ek ödemeleri şu haliyle özellikle hekim dışı sağlık emekçileri için komik miktarlardadır. Ödemelerin tavadan yapılması ise meslekler arasındaki farkı kapatmadığı gibi tam tersine arttırmıştır. Uzman hekimlerle diğer meslek grupları arasında 16 kata varan farklı ödemeler mevcuttur. Uzman hekimin yararlandığı ek ödeme 13 bin TL'yi bulurken, bu rakam üniversite mezunu hemşireler açısından bin 900 TL, lise mezunu hemşire içinse 654 TL olmuştur (Tablo).

Tablo: Mesleklere Göre Ek Ödeme Miktarları

Kamu Hastanesi Uzman Hekim	8.000-13.000 TL
Üniversite Hastanesi COVID YBÜ Uzman Hekim	6.000-8.000 TL
Üniversite Hastanesi COVID YBÜ Asistan Hekim	4.000-6.000 TL
Üniversite Hastanesi COVID Kliniği Asistan Hekim	2.500-4.000 TL
Kamu Hastanesi COVID Servisi Lisans Mezunu Hemşire	1.900 TL
Kamu Hastanesi Yoğun Bakım Lisans Mezunu Hemşire	1.350 TL
Üniversite Hastanesi COVID YBÜ Sağlık Teknikeri	80-790 TL
Kamu Hastanesi Genel İdari Hizmetler	250 TL
4/D İşçi	0 TL
ASM Görev Yapan Sağlık Emekçisi	0 TL

Sağlık Bakanlığı'na hangi istihdam biçiminde kaç sağlık emekçisi bulunduğu yönelik verilen soru önergeleri ve sendikadan yapılan yazışmalara cevap alınamadığı gibi yine bakanlık tarafından yayınlanan yıl sonu raporunda bu konuda yeterli bilgi bulunmamaktadır. Bu durum da kaç sağlık emekçisinin tavadan ek ödemediği faydanabildiği ve kayıplarının kısmen de olsa telafi edilebildiği, kaç sağlık emekçisinin ise mağdur edildiğiyle ilgili elimizde net veri bulunmamasının nedenidir.

Ek ödemeye bağlı yaşanan bu eşitsizlik ve ayrımcılık, çalışanlar arasında demoralizasyona sebep olmakta, hayatını ortaya koyarak çalışan sağlık emekçilerini birbirine düşman etmektedir.

Ek ödemeye bağlı yaşanan bu eşitsizlik ve ayrımcılık, çalışanlar arasında demoralizasyona sebep olmakta, hayatını ortaya koyarak çalışan sağlık emekçilerini birbirine düşman etmektedir.

emekçilerini birbirine düşman etmektedir. Unutulmamalıdır ki kaybettiğimiz 73 sağlık çalışanının yarısından fazlası hekim olmayan sağlık emekçileridir.

Ne İstiyoruz?

Salgınla mücadele edilen bu dönemde tüm sağlık kurumları ve hastanelerin tüm bölümleri yüksek riskli kabul edilmeli, tüm sağlık emekçilerine kadro ve istihdam biçimi ayırımına bakılmaksızın yoksulluk sınırının üzerinde, emekliliğe yansıyacak temel ücret verilmeli, sağlık emekçilerini tavandan döner sermaye söylemleri ile oyalamak yerine tüm emekçilere temel ücretlerinin en düşük 7.300 TL olacak şekilde artırılmalı, salgın süresince tüm sağlık kurumlarında ayırsız olarak tüm emekçilere çift maaş ödemesi yapılmalıdır.

Öte yandan COVID-19 enfeksiyonu geçiren sağlık emekçisinin zararının tanzimi için “mesleki risklere bağlı ortaya çıkan hastalık” olarak kabul edilip, iş kazası/meslek hastalığı olduğuna dair düzenlemeler derhal yapılmalıdır.

KOMORBİDİTE SOSYAL BELİRLEYİCİLER

